

Et minde om den kolde krig der ikke blev varm

De mange tiltag, der under den kolde krig blev foretaget for at beskytte Dronningen, regeringen og befolkning, hvis en egentlig krig brød ud, var omfattende. Den nye bog "Hvis (atom)krigen kommer" fortæller den fulde historie om REAGAN VEST. Foto: Wiki Commons

Egon Clausen
20.01.2024

BØGER // ANMELDELSE – Bogen *Hvis (atom)krigen kommer* afslører detaljerne bag Danmarks atomkrigsforberedelser under den kolde krig. Historikerne Ulla Varnke Sand Egeskov og Bodil Frandsen skriver historien om REAGAN VEST, om danskernes atombegejstring og bekymring siden 1950'erne og byder på masser af aktuelt samtalestof, for med Ruslands seneste udmeldinger og krigsaktivitet er atomtruslen endnu ikke ovre.

Hvis (atom)krigen kommer

Forfattere: Ulla Varnke Sand Egeskov og Bodil Frandsen

Forlag: Gad. 152 sider. Udkom d. 15. januar 2024

Forrest i bogen er der et fotografi af en jærndør i en betonmur, der er skjoldet af fugt og begroet med mos. Der hænger drypsten fra karmen, mens slyngplanter klamrer sig til muren som et desperat forsøg på at give det hele et glimt af håb.

Fotografiet viser indgangen til en af den danske stats bedst bevarede hemmeligheder. Åbner man døren, viser der sig en lang tunnel, der fører ned til værelser med sovebrikse og skriveborde, mødelokaler, kontorer og radiosendere. I lagerrum er der beskyttelsesdragter, gasmasker, iltflasker, medicin og proviant til mange dage.

Det er en underjordisk bunker, der blev opført engang i 1950'erne som et opholdssted for den danske regering, hvis den kolde krig skulle udvikle sig til en atomkrig. Beskyttelsesbunkeren hedder REGAN VEST og er placeret i Rold Skov, hvor den stod parat til brug helt frem til Sovjetunionens opløsning i 1991. Da forsvandt krigstruslen fra øst, og bunkeren blev forladt.

“I begyndelsen var den folkelige begejstring for atombomberne stor

Nu er den blevet åbnet for offentligheden, og Ulla Varnke Sand Egeskov og Bodil Frandsen fra De nordjyske Museer har skrevet en bog, som angiveligt er den første samlede fortælling om de foranstaltninger, der skulle redde Danmark gennem en mulig 3. verdenskrig.

Atomtiden – begejstret og bekymret

Det er en meget oplysende bog. Vi læser om den kolde krigs forskellige faser. I begyndelsen var den folkelige begejstring for atombomberne stor. De danske ugeblade skrev om ”atombombedragter” og ”atombombe-badedragter.” I købmandsbutikker kunne man købe atom-pudder, atom-mel og atom-varmepuder. I biografen kunne man se ”Gøg og Gokke på atom øen.” Filmen blev lanceret under sloganet ”De vil eksplodere af grin.”

Vi bliver også oplyst om konkrete detaljer i de beskyttende foranstaltninger, som de danske myndigheder gennemførte. Det var en imponerende indsats. Man kan roligt sige, at de danske myndigheder udviste rettidig omhu.

“Atombærende raketter pegede på danske mål, og regeringen udgav pjecer med råd og vejledning til borgerne i tilfælde af atomkrig over Danmark

Over hele landet blev skoler, hospitaler, parkeringskældre og andre bygninger indrettet, så de hurtigt kunne omdannes til beskyttelsesrum, nødlazaretter og kommunikationscentraler. Der var skjulte lagre af mad og medicin. Campingpladser var udset til begravelsespladser.

Og så er der et helt kapitel om den folkelige bekymring, der voksede, for atombegejstringen holdt ikke længe. Våbenkapløbet og øget viden om atombombernes enorme destruktionskraft skabte en voksende frygt for, at alt menneskeliv på jorden kunne blive udslettet.

HVIS (ATOM)KRIGEN KOMMER

Ulla Varnke Sand Egeskov
Bodil Frandsen

Hvis (atom)krigen kommer følger sporene af den kolde krig i Danmark. PR-foto

Det var i den kolde krigs periode. Truslen om krig var reel nok. Atombærende raketter pegede på danske mål, og regeringen udgav pjecer med råd og vejledning til borgerne

i tilfælde af atomkrig over Danmark. En af pjecerne gav råd om de fødevarer, man burde tage med sig i et beskyttelsesrum.

Blandt meget andet blev ”minutkød” anbefalet. Det viste sig at være en fejltagelse, for ”minutkød” var Irmas navn for forloren hare, og de danske købmænd var rasende. Hvad lignede det, at regeringen anbefalede en bestemt ret fra et bestemt firma? Der udbrød en ugelang mediestorm, der ikke handlede om atomtruslen men om minutkød, og sagen endte med, at statsministeren måtte stå ret og forklare sig over for Folketinget.

Usammenlignelige bevægelser mod og for atomvåben

Bekymringen for atomtruslen forsvandt dog ikke, og der opstod en folkelig bevægelse mod atombomben. Den historie skriver de to forfattere også om, men her synes jeg, at de begår den fejl, at de sidestiller kampagnen mod atomvåben med den såkaldte pindsvinebevægelse, der gik ind for atombomber på dansk jord.

Kampagnen mod atomvåben var en ægte folkelig bevægelse, forstået på den måde, at den kom fra bunden af samfundet. Den bestod af selvorganiserede grupper af borgere, der var opskræmt ved tanken om atomvåben på dansk jord. Den levede af indsamlede midler og havde en vældig energi, for det var livet om at gøre.

Den blev imidlertid fortiet af Danmarks Radio og beskyldt for at være kommunistisk af de borgerlige medier. Det samme kan man ikke sige om Pindsvinebevægelsen. Den var organiseret af politiske partier, fik økonomisk støtte fra velhavere og private virksomheder og manglede ikke velvillig omtale i medierne.

“**Rusland har netop opsagt aftalen om begrænsning af atomvåben, og hvad det danske rige angår, ved vi ikke, om der er atomvåben i Thule**

De to forfattere mener, at Pindsvinebevægelsen var en folkelig bevægelse, men det bør stå til diskussion. Den kunne tilsyneladende ikke samle folk til demonstrationer, og dens tilhængere udgav ikke skrifter med væsentlige filosofiske problemstillinger. Den var klart antikommunistisk, og dens tilhængeres primære frygt var, at kommunisterne ville komme og tage den private ejendomsret fra dem.

For atom-modstanderne handlede det ikke om ejendomsret, men om eksistens. De var bange for, at atombomberne kunne udlette alt menneskeliv på kloden. De havde således et langt større perspektiv end deres modstandere, og det forekommer derfor urimeligt at sidestille de to organisationer med hinanden.

Når bogens forfattere alligevel gør det, skyldes det måske et ønske om at fremstå som afbalancerede historiefortællere. Ingen skal komme og beskylde dem for at være ensidige, men ved at tage den slags hensyn til den almindelige mening går forfatterne glip af en mulighed for at beskrive nogle af de drivende kræfter i diskussionerne for og imod atombomben.

Atter aktualiseret

Den her rejste kritik betyder ikke, at det er en dårlig bog. Slet ikke. Den er god, oplysende og væsentlig. Der er masser af samtalestof i den bog, for atomtruslen er jo ikke drevet over. Tværtimod.

Rusland har netop opsagt aftalen om begrænsning af atomvåben, og hvad det danske rige angår, ved vi ikke, om der er atomvåben i Thule. Vi ved heller ikke, hvad de netop indgåede aftaler om stationering af amerikanske tropper på dansk jord betyder med hensyn til a-våben. Vi ved heller ikke, om civilforsvaret i al hemmelighed er i færd med at opføre en ny beskyttelsesbunker et ukendt sted.

REGAN VEST kan de nok ikke benytte. Dens åbning for offentligheden har forvandlet truslen om udslettelse til underholdning for turister, men bogen om den er god. Den er hermed anbefalet. Læs den. Giv den til dine venner, børn eller børnebørn. Den fortæller en historie, som de har gavn af at kende.

Læs også [Simon Kratholm Ankjærgaards anmeldelse af Poul Villaumes flerbindsværk om den kolde krig, Mellem frygt og håb, her.](#)

atomkrig

atomvåben

Danmark

Kolde krig

Egon Clausen

Egon Clausen, f. 1940, forfatter, radiomand, fhv. redaktør på P1, fhv. formand for gruppen af faglitterære forfattere i Dansk Forfatterforening, medarbejder ved den2radio.dk.

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →